

Henkilökohtainen apu itsenäisen elämän mahdollistajana

Me allekirjoittaneet järjestöt haluamme, että jo usean hallituskauden kuluessa laaja-alaisessa yhteistyössä huolellisesti valmisteltu uusi vammaispalvelulaki saatetaan voimaan.

Henkilökohtainen apu on ollut vammaisten ihmisten yhtenä palvelumuotona käytössä kohta 10 vuotta. Ennen sen voimaantuloa vammaiset ihmiset olivat taistelleet oikeudesta avustajaan ja itsenäisyyteen vuosikymmeniä. Itsenäisyys tarkoittaa vammaisille ihmisille mahdollisuutta kantaa vastuu omasta elämästään sekä järjestää arkeaan, johon voi kuulua asumisen lisäksi vaikkapa opinnot, työssäkäynti ja vanhemmuus. Tämä on tavanomaista elämää, ilman riippuvuussuhteita – itsenäisesti. Me allekirjoittaneet järjestöt haluamme varmistaa, että vammaisten ihmisten itsenäisyyden menestystarina jatkuu.

Itsemääräämisoikeus ja vastuu ovat kytköksissä toisiinsa

Henkilökohtaisen avun tunnusmerkki on, että vammaisen ihminen määrittelee henkilökohtaisen avustajan tekemiä työtehtäviä; missä, milloin ja millä tavoin apua tarvitaan. Vammaisen ihminen arvioi omista lähtökohdistaan ja omalla vastuullaan avustajan tarvittavan osaamistason ja kyvyn suoriutua työtehtävistä sekä valvoo työn laatua ja suorittamista.

Henkilökohtaisessa avussa vammaisen ihmisen itsemääräämisoikeus ja vastuu ovat kytköksissä toisiinsa. Tämä edellyttää kykyä päätöksentekoon ja vastuunkantamiseen. Itsemääräämisoikeus lähtee vammaisesta ihmisestä itsestään, ei esimerkiksi läheisen tai avustajan näkemyksestä tai tulkinnasta.

Henkilökohtainen apu edellyttää selkeää vastuun- ja roolien jakoa

Jotta henkilökohtainen apu toimii tarkoituksenmukaisesti, tulee vammaisen ihmisen itse mieltää roolinsa ja vastuunsa sekä määrittää, miten toimitaan. Henkilökohtainen apu on tilannesidonnaista toimintaa. Avustajan on ymmärrettävä, että hän auttaa vammaista ihmistä vain vammaisen ihmisen itse esittämien toiveiden, valintojen ja ohjeistuksen mukaisesti.

Vammaispalveluiden lähtökohdana on aina oltava vammaisten ihmisten yksilölliset tarpeet. Sama palvelumuoto ei takaa yhdenvertaista kohtelua kaikille vammaisille ihmisille. Jos vammaista ihmistä auttava henkilö ottaa ohjauksellista vastuuta tai tulkitsee käsillä olevaa tilannetta, kyse ei ole enää henkilökohtaisesta avusta. Tällöin vammaisen ihmisen oma itsenäisyys, työtehtävien toiminnallinen ohjaus ja vastuu eivät tosiasiallisesti toteudu.

Me allekirjoittaneet järjestöt edellyttämme, että:

- Henkilökohtainen apu osana palvelujärjestelmää on säilytettävä nykyisen kaltaisena sekä vammaisen ihmisen työnjohdollinen vastuu ja hänen henkilökohtaisen avustajansa roolit on pidettävä selkeinä.
- Tilanteissa, joissa ulkopuolinen taho ottaa aktiivisen roolin ja kantaa vastuun avusta ja siihen liittyvästä toiminnasta, vammaisen ihmisen itsemääräämisoikeuden toteuttamisessa on oltava eri palvelu kuin henkilökohtainen apu.

Viime hallituskaudella annettu vammaispalvelulakia koskeva lakiesitys antaa tähän hyvän pohjan. Rauennut esitys parantaisi vammaisten ihmisten ja vammaispalveluiden tilaa ja toisi ne YK:n vammaisten henkilöiden yleissopimuksen edellyttämälle tasolle. Lakiesitys lisäisi myös kaikkien eri tavoin vammaisten itsemääräämisoikeuksia, osallistumismahdollisuuksia sekä turvallisuutta.

On ihmisarvo- ja ihmisoikeuskysymys, että erilaisista avun ja tuen tarpeista riippuvaiset vammaiset ihmiset saavat tarvitsemansa yksilölliset palvelut. Kyse on nimenomaan jokaisen erilailla vammaisen ihmisen yhdenvertaisuudesta ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä niiden toteuttamisesta. Tätä me allekirjoittaneet järjestöt haluamme tukea ja toteuttaa myös jatkossa yhteistyössä.

Helsingissä 15.5.2019

Finlands Svenska Handikappförbund rf (FSH)

Heta – Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry

Invalidiliitto ry

Kuurojen Liitto ry

Lihastautiliitto ry

Neuroliitto ry

Rusetti – Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys ry

Selkäydinvammaiset Akson ry

SMA Finland ry

Suomen Polioliitto ry

Suomen Vammaisyrittäjät ry

Uudenmaan CP-Yhdistys Ry

KUUROJEN
LIITTO

Lihastautiliitto ry

NEUROLIITTO

Selkäydinvammaiset
Akson ry

Suomen Polioliitto ry

SMA
FINLAND

Vammy